

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
2. ความหมาย หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
4. มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
5. สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาขนาดเล็ก
6. หลักการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก
7. แนวทางการดำเนินการการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านวังกุ้ง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรุปสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปความหมายของคำว่า มาตรฐานการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข 2545) ไว้ว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้บัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 7-12)

มาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้น

สังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้ผู้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคลากรหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุง ฉบับแก้ไข ต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงฉบับแก้ไข ภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงฉบับแก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข 2545) ซึ่งรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการในคราวประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ให้มาตรฐานการศึกษา มีทั้งหมด 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข

2. มาตรฐานการศึกษาค่านครมี 2 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3. มาตรฐานการศึกษาค่านบริหารมี 5 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และชุมชน แต่ต่อมาได้แบ่งกลุ่มใหม่เพื่อให้เข้าใจง่าย แต่ยังคงสาระและมาตรฐานเหมือนเดิม ทุกประการ โดยแบ่งกลุ่มเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับครูและมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 20 -24)

มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียนที่จะมีการประเมินในรอบสองในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขภาพดี สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คณิต และกีฬา

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

มาตรฐานเกี่ยวกับครูที่มีการประเมินในรอบสอง ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 8 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหารที่มีการประเมินในรอบสอง ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายในการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ความหมาย หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2539 : 3) ได้ระบุความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาสรุปได้ว่า หมายถึง มาตรการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐาน และรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนา โรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่า ถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีของโรงเรียนก็จะตามมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7) ได้ระบุถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งสรุปได้ดังนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึง การบริหารจัดการ และการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการ โดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรอบว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำ งานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542 : 156) กล่าวถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า โรงเรียนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการนโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ และโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพทางการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคน และทุกคน

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง “การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาดำเนินการที่เข้าร่วมกันกำหนดไว้ นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม”

ปฏิพัทธ์ สุวรรณศรี (2539 : 2) กล่าวถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้สรุปได้ดังนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึง กระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐาน และเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามที่สถานศึกษากำหนด โดยสถานศึกษาต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ จนกระทั่งสถานศึกษานั้น ได้รับการรับรองมาตรฐานว่า สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีมาตรการที่จะดำเนินงานตามภาระกิจของสถานศึกษาสามารถจัดการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และผลผลิตทางด้านการศึกษาจะเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และออกสู่สังคมโลกอย่างมีคุณภาพ

2. ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเองซึ่งจะทำให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายมีแผนงานที่ชัดเจนในการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นงานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีสารบัญญัติไว้ในหมวด 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2542 : 18-19)

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน
2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
3. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษา มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและ สร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น

การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งทำการประเมินโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัด มีการดำเนินการตรวจสอบเป็น ระยะเวลาๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพ อันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอก (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 80-81)

3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข 2545) ได้กำหนดอย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาที่ดองการมุ่งเน้นคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำ รายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็น ประจำทุกปี เพื่อนำไป ผู้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการ ประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องได้รับการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้งใน ทุกระยะ 5 ปี การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ แรกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผล บังคับใช้ คือ ภายในเดือนสิงหาคม 2548

3.1 หลักการของการประเมิน

3.1.1 ในรอบ 2 ของการประเมินภายนอก (พ.ศ. 2549-2553) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินภายนอกจะมีเพียงชุดเดียว สำหรับการประเมินสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกแห่ง ทุกสังกัด ทุกขนาด และทุกเขตพื้นที่

3.1.2 การเข้าไปประเมินสถานศึกษาในรอบแรก จะเป็นการขึ้นชั้นสภาพการดำเนินงานตามข้อมูล หรือร่องรอยหลักฐานที่สถานศึกษาจัดเก็บด้วยวิธีการที่สถานศึกษา กำหนดขึ้น และร่องรอยหรือข้อมูลที่ผู้ประเมินภายนอกเก็บเพิ่มเติม โดยจะไม่มี การคัดลอกคุณภาพของสถานศึกษาในลักษณะสรุปว่าผ่านหรือไม่ผ่านรับรองหรือไม่รับรอง แต่จะเป็น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา ตามมาตรฐานแต่ละตัว โดยหลักการนี้ การประเมินสถานศึกษา จึงมิได้เน้นการเปรียบเทียบหรือแข่งขันกันระหว่างสถานศึกษา แต่เป็นการ เปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างมาตรฐานการศึกษาตนเอง ในสถานศึกษานั้น ๆ ข้อมูลที่ ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้ดียิ่งขึ้น

3.1.3 การประเมินภายนอกจะเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร มิใช่การจับผิดการดำเนินงานของหน่วยงานหรือผู้บริหาร ผลการประเมินภายนอกจะนำไปใช้ เป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริม หรือ สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานทั่วกันมิได้มีเป้าหมายหลักเพื่อ นำไปใช้ในการพิจารณาให้ทุนให้โทษแก่ผู้เกี่ยวข้อง

3.2 คุณสมบัติของเกณฑ์การประเมิน

3.2.1 เป็นเกณฑ์การประเมินที่เป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความเป็น รูปธรรมไม่ว่าผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครก็ให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน

3.2.2 เป็นเกณฑ์การประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของ สถานศึกษา

3.2.3 เป็นเกณฑ์การประเมินที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเก็บ ข้อมูล การตีความหมายของข้อมูล และการตัดสินผลการประเมิน

3.2.4 เป็นเกณฑ์การประเมินที่พยายามให้มีหลักการที่ง่ายต่อการจดจำ มีความ เป็นทั่วไปสูง หลักการที่ใช้ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินจึงมีหลักการเดียวที่สามารถ นำไปใช้ในการประเมินได้ครอบคลุมเกือบทุกมาตรฐาน มิใช่การจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ในการ ประเมินมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้ใดหรือตัวบ่งชี้หนึ่งโดยเฉพาะ

3.2.5 เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบทที่ตั้งสังกัด และขนาด

3.2.6 เป็นเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับการใช้ในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา สามารถชี้จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3.2.7 เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินงานของตนเอง

3.3 การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษา

เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเริ่มมีการดำเนินการเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ทำให้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นในช่วงที่ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน และในช่วงที่ระบบการประเมินภายนอกยังอยู่ระหว่างการพัฒนา การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษาจึงเป็นไปอย่างกว้าง ๆ ก่อนเพื่อมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินมากเกินไประดับที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพจึงกำหนดเพียง 5 ระดับ ในอนาคตหากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีระบบฐานข้อมูลที่ดีพอ มีความเป็นไปได้จะมีการปรับระดับคุณภาพหรือเกณฑ์การประเมินให้มีความละเอียดยิ่งขึ้นระดับคุณภาพทั้ง 5 ระดับมีความหมายดังนี้ คือ

ระดับ 5 หมายถึง ดีที่สุด มีผลการประเมินตามเกณฑ์พิจารณา ร้อยละ 95 ขึ้นไป

ระดับ 4 หมายถึง ดี มีผลการประเมินตามเกณฑ์พิจารณา ร้อยละ 90-94

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง มีผลการประเมินตามเกณฑ์พิจารณาอยู่ ร้อยละ 75-89

ระดับ 2 หมายถึง น้อย มีผลการประเมินตามเกณฑ์พิจารณา ร้อยละ 50-74

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด มีผลการประเมินตามเกณฑ์พิจารณาต่ำกว่า ร้อยละ 50

3.4 มิติที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพและเกณฑ์การตัดสิน

การประเมินภายนอกเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้น การจัดระดับคุณภาพของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานดี มีกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความทุ่มเทพยายามอย่างสูง ควรได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในระดับดี ในทางตรงข้ามสถานศึกษาใดที่บุคลากรมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหรือมองเห็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไข สถานศึกษานั้นก็ควรได้รับการประเมิน

คุณภาพในระดับที่ต้อง ปรับปรุง แก้ไข ด้วยพื้นฐานแนวคิดนี้ มิตินี้ใช้ในการจัดคุณภาพจึง จำแนกออกเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้

3.4.1 ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ความเข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และมีจิตใจที่อยากพัฒนาให้ดีขึ้น

3.4.2 ความพยายามมีร่องรอยความพยายามในการปรับปรุงฉบับแก้ไข พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดีขึ้น

3.4.3 การบรรลุผลตามเกณฑ์ผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่กำหนด

3.5 แนวคิดการตัดสินระดับสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน

หัวใจสำคัญของการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสถานศึกษา อยู่ที่เกณฑ์การตัดสินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ในการประเมินมาตรฐานต่าง ๆ ทั้ง 14 มาตรฐานว่า ลักษณะของมาตรฐานสามารถจัดเป็นกลุ่ม ๆ ได้ 2 ประเภท คือ มาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของบุคคลและมาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของกระบวนการดำเนินงาน เกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นสำหรับประเมินมาตรฐานต่างๆ กำหนดดังนี้

3.5.1 คุณภาพของบุคคลมิตินี้ใช้ในการกำหนดระดับของสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมี 2 มิตินี้ ได้แก่ คุณภาพ และปริมาณ โดยบุคคลที่ถูกประเมิน ได้แก่ นักเรียน ครูและผู้บริหาร บุคคลเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติหรือคุณภาพตามตัวบ่งชี้ในระดับดี (ผลการประเมินเทียบเท่าเกรด 4 หรือ 5 จากระบบการให้เกรด 5 ระดับ) หรือมีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดจำนวน 8 รายการขึ้นไป จาก 10 รายการ (ได้คะแนนร้อยละ 80-100) จากนั้นจะมีการกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษา ตามปริมาณของบุคคลที่มีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีดังนี้

1) คุณภาพของผู้เรียน

สถานศึกษาที่มีนักเรียนที่มีคุณภาพระดับดีในปริมาณมากถือว่าสถานศึกษานั้นมีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้นมาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของผู้เรียนที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ต่ำกว่า ร้อยละ 50

ระดับ 2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 50-74

ระดับ 3 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 75-89

ระดับ 4 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 90-94

ระดับ 5 ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ตั้งแต่ ร้อยละ 95 ขึ้นไป

2) คุณภาพของครู

สถานศึกษาที่มีครูที่มีคุณภาพระดับดีในปริมาณมาก ถือว่าสถานศึกษามีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้นมาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของครูที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ครูมีผลการประเมินต่ำกว่า ร้อยละ 50

ระดับ 2 ครูมีผลการประเมิน ร้อยละ 50-74

ระดับ 3 ครูมีผลการประเมิน ร้อยละ 75-89

ระดับ 4 ครูมีผลการประเมิน ร้อยละ 90-94

ระดับ 5 ครูมีผลการประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 95 ขึ้นไป

3) คุณภาพของผู้บริหาร

ระดับ 1 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ต่ำกว่า ร้อยละ 50

ระดับ 2 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 50-74

ระดับ 3 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 75-89

ระดับ 4 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ร้อยละ 90-94

ระดับ 5 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ตั้งแต่ ร้อยละ 95 ขึ้นไป

3.5.2 คุณภาพของกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถบริหารงาน ให้เกิดกระบวนการตามที่พึงประสงค์ถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินมีดังต่อไปนี้

1) การทำให้เกิดกระบวนการที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาถือว่ามีระดับคุณภาพดี

2) กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานแบบทั้งโรงเรียนซึ่งมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการบริหารงานให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมการบริหารให้เกิดความต่อเนื่อง/ความยั่งยืนของการดำเนินงาน และการบริหารให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลในสถานศึกษา

3.6 กระบวนการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลของผู้ประเมินภายนอกต้องเน้นการตรวจสอบหรือหาร่องรอยหลักฐาน 3 ประเภท ได้แก่ ร่องรอยเกี่ยวกับความตระหนักในการพัฒนาสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษา ร่องรอยการพัฒนาหรือการดำเนินงานของสถานศึกษา และร่องรอยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของสถานศึกษา

3.6.1 การประเมินความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา

1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบศึกษาเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับความตระหนักของบุคคลในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพหรือสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและต้องการพัฒนา

2) ผู้ประเมินภายนอกยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนัก ถึงความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานซึ่งรวบรวมได้จากข้อ (1) เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความตระหนักถึงความสำคัญ

3.6.2 การประเมินความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับกิจกรรม/กระบวนการ/โครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนบุคลากรสถานศึกษา

2) ผู้ประเมินภายนอกยืนยันของสถานศึกษาจากข้อมูลร่องรอยหลักฐานที่ได้จากข้อ 6.2.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความพยายามในการดำเนินงาน

3.6.3 การประเมินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐาน

1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน วิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการประเมินคุณภาพ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของวิธีการประเมินของสถานศึกษา และยืนยันผลการประเมินของสถานศึกษา

2) ผู้ประเมินภายนอกเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาในมาตรฐานด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีการของผู้ประเมินภายนอก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางอ้อม เป็นต้น

3) ยืนยันผลการประเมินจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐานจากข้อ (1) และ (2) เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของผู้เรียน

3.7 การตรวจสอบและตัดสินผลการประเมิน

3.7.1 ผู้ประเมินภายนอกแต่ละคนเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนัก ความพยายาม และการบรรลุผลตามเกณฑ์ ภายใต้แต่ละมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ แล้วบันทึกข้อมูลในแบบฟอร์มการเก็บข้อมูล

3.7.2 ผู้ประเมินภายนอกทุกคนในขณะผู้ประเมินนำผลการบันทึกข้อมูลมาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลซึ่งกันและกัน ในกรณีที่ข้อมูลที่รวบรวมได้ไม่สอดคล้องกันให้ทำการเก็บข้อมูลหรือตรวจสอบซ้ำ และปรับปรุงฉบับแก้ไขให้สอดคล้องกัน

2.7.3 ผู้ประเมินภายนอกทำการประเมินผลคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งควรให้ผลการประเมินที่สอดคล้องกัน

2.7.4 ผู้ประเมินภายนอกควรส่งข้อมูลที่บันทึกขึ้นตอนตามแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลเสนอสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ด้วย

3.8 การรายงานผลการประเมิน

3.8.1 รายงานผลตามมาตรฐานการศึกษาซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้านคือ มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับครู มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

3.8.2 จัดทำข้อมูลเชิงประเมินภายใต้แต่ละมาตรฐาน โดยต้องสรุปให้เห็นว่าสถานศึกษามีการจัดการศึกษาได้มาตรฐานระดับใด (ระดับ 1, 2, 3) และอธิบายให้เห็นลักษณะของผลการดำเนินการตาม ความตระหนัก ความพยายามและการบรรลุผลตามเกณฑ์ของสถานศึกษา รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับร่องรอยหลักฐาน

3.8.3 การสรุปคุณภาพการดำเนินงาน นอกจากจะเน้นการรายงานผลตามรายมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ต้องสรุปคุณภาพ โดยรวมถึงต่อไปนี้

- 1) คุณภาพของผู้เรียนตามรายมาตรฐาน
- 2) คุณภาพของผู้เรียนตามรายมาตรฐานและคุณภาพโดยรวมของครูที่สะท้อนจากคุณภาพของผู้เรียน
- 3) คุณภาพของผู้บริหารครูตามรายมาตรฐานและคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารที่สะท้อนจากคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของบุคลากร

การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้น ต้องเป็นกระบวนการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือ ในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับ สภาพ โรงเรียนและที่สำคัญคือ มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โรงเรียนดำเนินการ สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนองต่อการเรียนการสอน มีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ

1. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามี 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 11)

1.1 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2 การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1.1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผนตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

1.3 การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลพัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2. กระบวนการการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกันคุณภาพ มี 3 ขั้นตอนคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 7)

2.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาฯ และระดับกระทรวง

3. กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

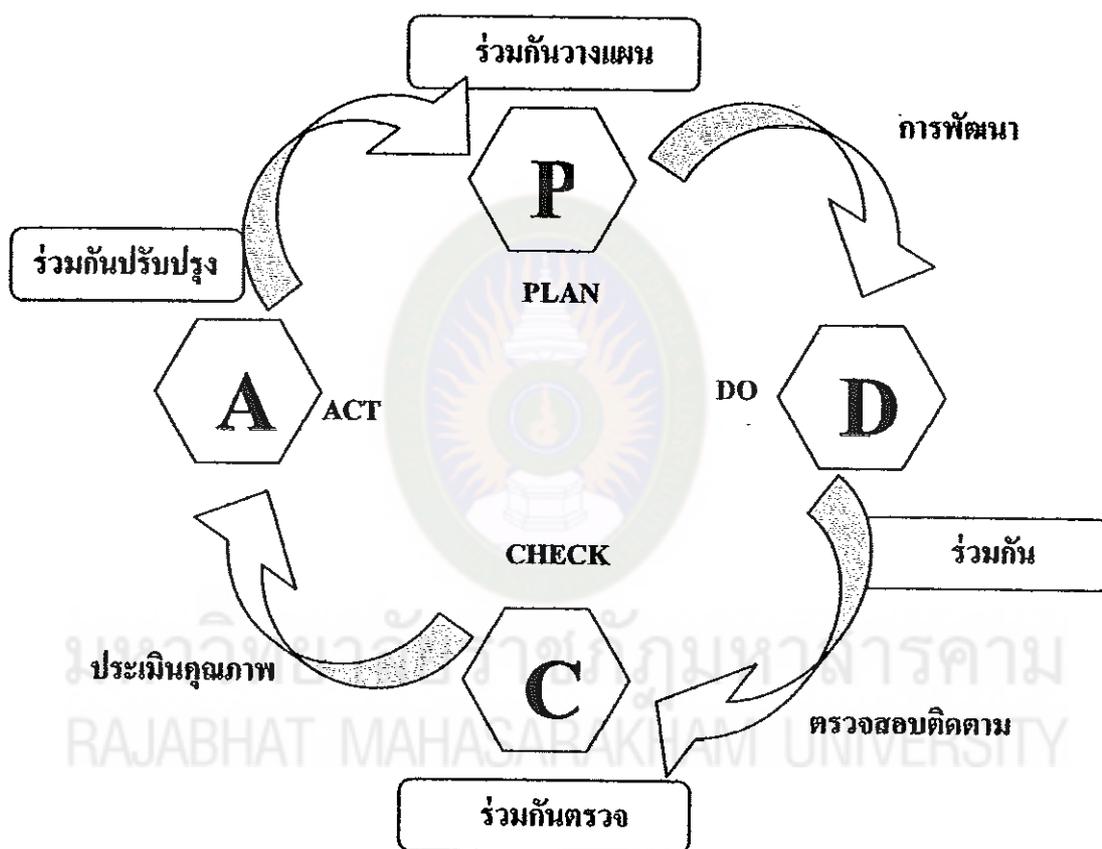
3.1 การร่วมกันวางแผน (Planning)

3.2 การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing)

3.3 การร่วมกันตรวจสอบ (Checking)

3.4 การร่วมกันปรับปรุง (Action)

เมื่อพิจารณากระบวนการการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประเมินคุณภาพและแนวคิดของการบริหารแบบครบวงจรจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 10)

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

จากแผนภาพ การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาเมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้วหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และต้นสังกัดก็เข้ามา

ช่วยติดตามและประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะ
ทำให้สถานศึกษามีความมุ่งมั่น และเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว มีแนวทางและ
ขั้นตอน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่มีความสำคัญ คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะจัดทำกรชี้แจงทำความเข้าใจโดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรทุกคนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อมาเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล ในช่วงท้ายเน้นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report)

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแลช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม โดยการตั้งคณะกรรมการพิจารณาตามแผนภูมิ โครงสร้างการบริหารซึ่งฝ่ายที่รับผิดชอบงานใดควรเป็นกรรมการรับผิดชอบการพัฒนาและประเมินคุณภาพงานนั้น

2. ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน

2.1 การวางแผน จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่างๆ ที่ควรจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ซึ่งในขณะดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดตั้งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร ราชกลุ่ม ราชหมวด และให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายเพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล และการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการรับผิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. ขั้นตอนการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

เมื่อสถานศึกษาคำเนินการประเมินผลภายในเสร็จแล้วจะจัดทำรายงาน โดยเริ่มจากรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน

บทบาทหน้าที่ของครูในการประกันคุณภาพภายในควรเป็นดังนี้

1. มีการเตรียมความพร้อมของตนเอง โดยทำการศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการ ขั้นตอนในการประเมินผลภายใน รวมทั้งพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อการประเมินภายใน
2. ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการให้ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่คณะกรรมการประเมินผลภายในต้องการ
3. ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของการประเมินผลภายใน เช่น เข้าร่วมพิจารณาจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลภายในสถานศึกษา ร่วมกันพิจารณาจัดสร้างเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลลักษณะต่างๆ ในกระบวนการประเมินผลภายใน ร่วมกันทำการสำรวจเก็บข้อมูลที่คณะกรรมการสำรวจ ร่วมกันทำการวิเคราะห์ข้อมูล (หากมีความรู้ด้านการวิเคราะห์) ร่วมกันสรุปผลการประเมิน เป็นต้น
4. ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ในการร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเอง และร่วมกันกำหนดเกณฑ์การตัดสินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในด้านต่าง ๆ
5. ปฏิบัติหน้าที่หลักหรือหน้าที่ประจำที่รับผิดชอบอย่างมีระบบ ตามกระบวนการและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา เช่น ในหน้าที่การสอนต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดเตรียมเนื้อหาสาระที่ถูกต้องเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพตรงตามจุดประสงค์การเรียนการสอน จัดกิจกรรม วิธีการเรียนรู้ที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าหาความรู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการประเมินผลการเรียนหลากหลายและเหมาะสมรวบรวมผลสรุปผล ประเมินการเรียนการ

สอน พฤติกรรมของผู้เรียน นำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

2. ระบบการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบการประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เพื่อมุ่งให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ผู้ประเมินภายนอกหรือคุณหมอโรงเรียนมีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง ไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับการประเมินคุณภาพภายนอกจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณภาพการศึกษาคำด้วยความเป็นกลาง เพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง

การประเมินภายนอกของ สมศ. เป็นการประเมิน โดยใช้รูปแบบ "กัลยาณมิตรประเมิน" โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาดำเนินมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น-จุดด้อยของสถานศึกษา เจ็บใจของความสำเร็จ และสาเหตุของปัญหา
3. เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด
4. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

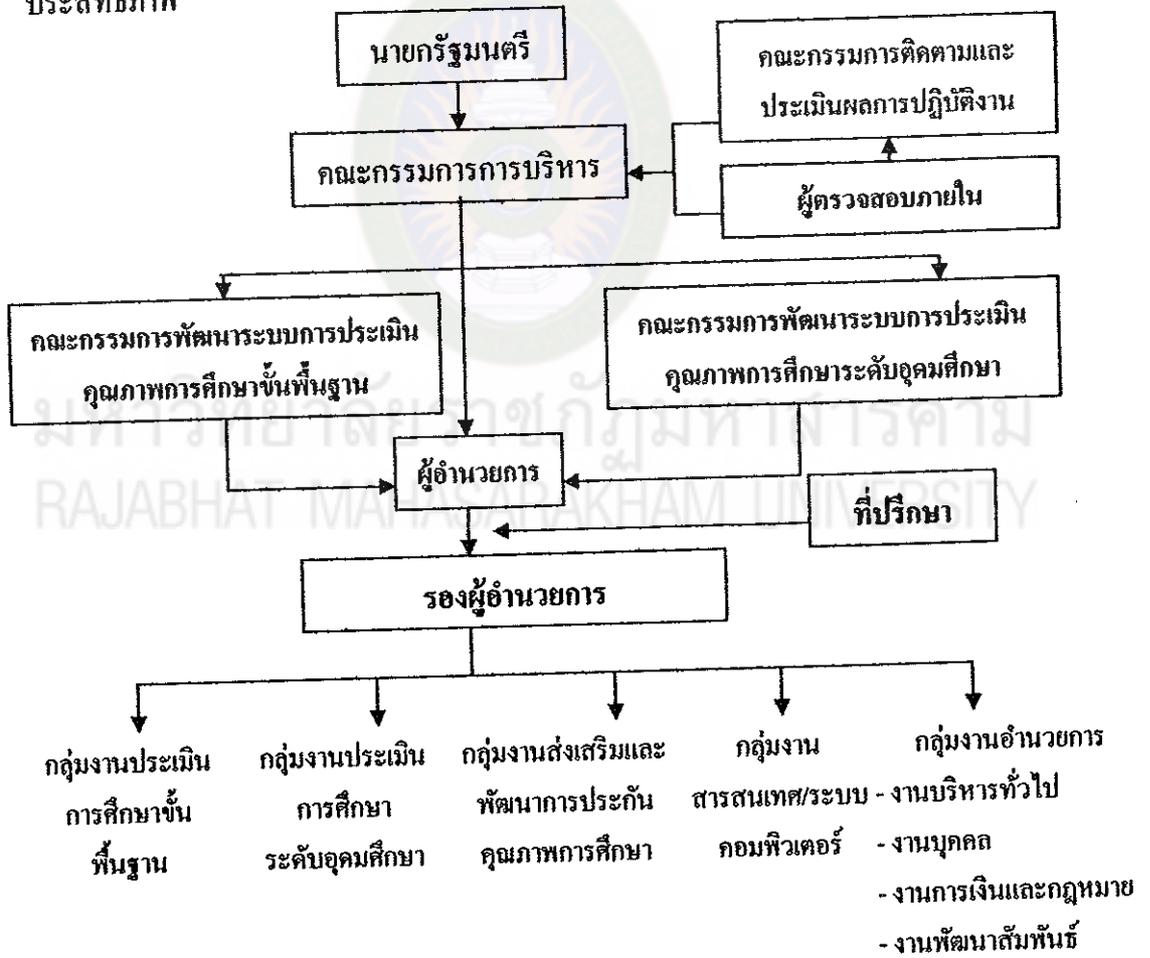
การประเมินคุณภาพภายนอก มีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

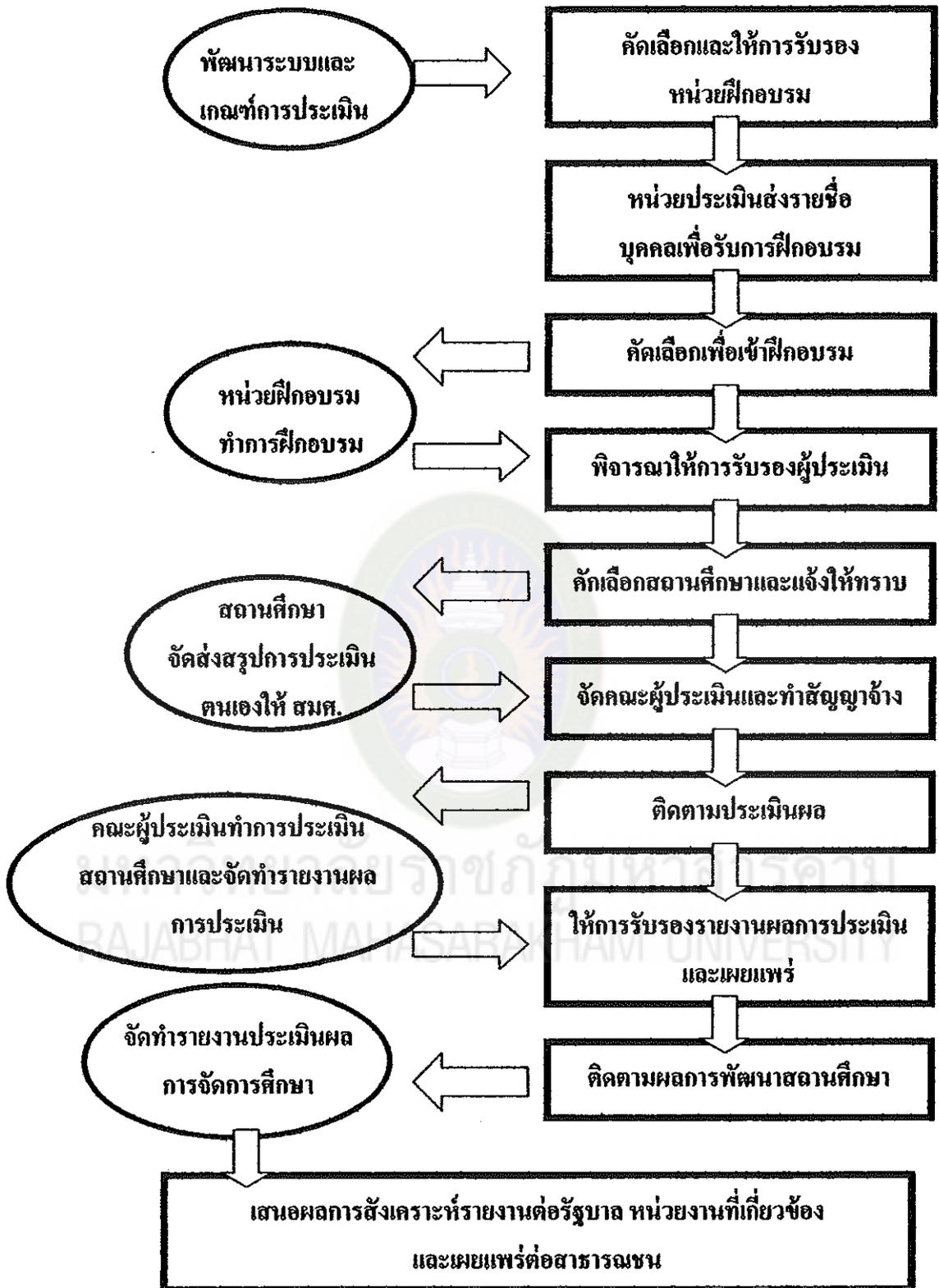
ประการที่ 2 เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ประการที่ 3 สถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นมีข้อมูลที่จะช่วยตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นที่พึงพอใจในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

ประการที่ 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายมีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 4 โครงสร้างสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

แผนภาพที่ 5 กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก และเป็นแนวทางให้ หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับ แก้ไข 2545) ซึ่งรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการในคราวประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ให้มาตรฐานการศึกษา มีทั้งหมด 14 มาตรฐาน 60 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 20-24)

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนมี 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความสามารถตามศักยภาพ และมีความสุข ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (1,2) มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ (1.1)
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต (1.2)
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที (1.3)
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว (1.4)
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (1.5)
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประ โขชน์ต่อส่วนรวม (2 , 2.1, 2.2, 1.4)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขภาพดี สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (7) มี 5 ตัวบ่งชี้

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ (7.1)
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ (7.2)
- 2.3 ผู้เรียน ไม่เสพหรือแสวงหาผลประ โขชน์จากสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมา หลีกเลี่ยงสถานะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาทางเพศ (7.3)
- 2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น (7.4)
- 2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น และชอบมา โรงเรียน (7.5)

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (8) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ (8.1)
- 3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์ โดยไม่ขัดหลักศาสนา (8.2)
- 3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ (8.3)
- 3.4 ผู้เรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่งดงามของท้องถิ่นและของไทย (1.6, 15.5, 15.6)

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี
 วิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดใคร่ครองและมีวิสัยทัศน์ (4) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

- 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม (4.1)
- 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดใคร่ครอง (4.2, 4.3)
- 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ (4.4)

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (5) มี 8 ตัวบ่งชี้
 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติในระดับดี (ถ้าไม่มีผลระดับชาติให้ใช้
 ผลการทดสอบระดับเขตพื้นที่ หรือผลการเรียนระดับสถานศึกษาตามลำดับ) ใน 8 กลุ่มสาระ
 ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

- 5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
- 5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
- 5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
- 5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ
 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (6) มี 3 ตัวบ่งชี้

- 6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว (6.1)

6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (6.2)

6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา (6.3)

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3)มี 3 ตัวบ่งชี้

7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3.1, 3.4)

7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัวและทำงานเป็นทีมได้ (3.3, 3.4)

7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ (3.5)

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 2 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (9) มี 5 ตัวบ่งชี้

8.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม(9.1, 9.2, 9.3, 9.4)

8.2 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป (9.5)

8.3 ครูที่สอนตรง ตามวิชาเอก/โท หรือความถนัด (9.6)

8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด (12.4)

8.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ (9.7)

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (10) มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

9.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพการสอน และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

9.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพ การสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนและ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านบริหารมี 5 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ เป็นการกำหนด คุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และชุมชน มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (11) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน (11.1)

10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ (11.2)

10.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ (11.2, 11.3)

10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการ บริหาร (11.4)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่าง เป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (12, 13) มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการ บริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม (12.1, 12.2, 12.4, 13.1, 13.4)

11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (13.2)

11.3 สถานศึกษามีการบริหาร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล (13.2, 13.3, 13.5)

11.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตาม กฎกระทรวง (12.3)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (14, 15, 16) มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็ม ศักยภาพ(16)

12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(14)

12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (15)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (14) มี 2 ตัวบ่งชี้

13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น (14.1 , 14.2, 14.3)

13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ (14.4)

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17, 18, 14.7)

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17, 18, 14.7)

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา(14.7,14.2,17.2, 18.2) มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

แต่ต่อมาได้แบ่งกลุ่มใหม่เพื่อให้เข้าใจง่าย แต่ยังคงสาระและมาตรฐานเหมือนเดิม ทุกประการ โดยแบ่งกลุ่มเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน มาตรฐานเกี่ยวกับครูและมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 9)

สภาพปัจจุบันของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ในปีการศึกษา 2548 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 32,340 โรงเรียน มีนักเรียนในความดูแลรับผิดชอบรวมจำนวน 8,697,983 คน แยกตามขนาดของโรงเรียน ได้ดังนี้ (ศิเรก พรสีมา. 2550 : 1)

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนแยกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดจำนวนนักเรียน	จำนวนสถานศึกษา(แห่ง)	จำนวนนักเรียน (คน)	จำนวนครู (คน)
เกินกว่า 2,500 คน	252	802,708	33,429
1,500 – 2,499 คน	448	869,994	34,317
500 – 1,499 คน	2,847	2,193,425	88,243
301 – 499 คน	4,255	1,615,014	72,175
201 – 300 คน	4,717	1,146,532	57,111
120 – 200 คน	7,552	1,161,369	69,434
ต่ำกว่า 120 คน	12,269	908,941	66,255
รวม	32,340	8,697,983	420,965

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า ประเทศของเรามีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงไปจำนวน 12,269 แห่ง โรงเรียนกลุ่มดังกล่าวคูแลรับฝัดชอบนักเรียน 908,941 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 13 ถ้าถือว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 301 คนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กด้วยก็จะมีโรงเรียนขนาดเล็กทั้งสิ้น 24,538 แห่ง เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่ขนาดพอเหมาะและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพได้ควรมีขนาดจำนวนนักเรียนประมาณ 300 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 24,538 แห่งนี้ คูแลรับฝัดชอบนักเรียนทั้งสิ้น 3,216,842 คน มีครูปฏิบัติการสอนอยู่ 192,801 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 17 ที่เหลือเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป) มีจำนวน 7,802 แห่ง โรงเรียนในกลุ่มหลังนี้ คูแลรับฝัดชอบนักเรียน จำนวน 5,481,141 คน มีครูปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ 228,164 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 24 โดยอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเฉลี่ยของทั้งประเทศเท่ากับ 1 ต่อ 20.66

อันที่จริง ครูคนหนึ่งสามารถสอนนักเรียนในขณะใดขณะหนึ่งให้มีประสิทธิภาพได้มากถึง 20 คน การที่เราปล่อยให้สัดส่วนครูต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กค้ำเป็น 1 ต่อ 17 จึงเป็นการใช้ครูที่ไม่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันเราก็ปล่อยให้ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่รับฝัดชอบนักเรียนเกินกว่าจำนวนที่ควรจะเป็น

ปัญหาที่เด่นชัดของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การขาดแคลนครู (ทั้งๆ ที่อัตราส่วนครูต่อนักเรียนของทั้งประเทศก็ไม่ต่างจากอัตราส่วนของประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย) จำนวนครูไม่

ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ต้องใช้ครูที่สำเร็จการศึกษาในวิชาเอกอย่างหนึ่งไปสอนอีกวิชาเอกหนึ่ง ครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้

ตัวอย่างเช่น ถ้าโรงเรียนมีนักเรียนเพียง 50 คน จะจัดแข่งกีฬาภายในโรงเรียนก็งบประมาณได้เพียงไม่กี่สิ การแข่งขันก็คงไม่สนุก จะตั้งวงดนตรีในโรงเรียนก็คงทำได้ยาก พัฒนาการด้านกีฬา ดนตรี และด้านสังคม จึงถูกจำกัดไปโดยปริยาย นอกจากนั้น โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดสนามกีฬา ขาดอุปกรณ์ดนตรีและกีฬา ขาดห้องสมุด ขาดห้องคอมพิวเตอร์ ขาดห้องปฏิบัติการทางเสียง ขาดห้องปฏิบัติการศิลปะ และขาดห้องปฏิบัติการอื่นๆ อีกมากมาย

การขาดแคลนครูทั้งด้านปริมาณและความเชี่ยวชาญ และขาดแคลนสื่อ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนใน โรงเรียนขนาดเล็กอย่างไม่ต้องสงสัย ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่เผยแพร่ไปเมื่อเร็วๆ นี้ จึงไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาดแต่อย่างใด เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามสมมติฐานทุกประการ

ถ้าจะแก้ปัญหานี้แบบง่ายๆ คือ เมื่อขาดครูก็เพิ่มครู ครูขาดขวัญและกำลังใจก็เพิ่มเงินเดือนให้สูงขึ้น ครูจะได้มีขวัญและกำลังใจ โรงเรียนขาดห้องปฏิบัติการก็เพิ่มห้องปฏิบัติการ ขาดสื่อก็เพิ่มสื่อ ขาดอะไรก็เพิ่มสิ่งนั้นให้ แต่ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย รายได้ต่อหัวของประชากรเป็นอย่างไร เราไม่มีทางทำได้แน่ๆ ยกเว้นว่าเราจะรักใคร่ชอบพอพวกเราเป็นพิเศษ เราขอพระอะไรเทวดาก็ให้ ขอเงินก็ได้เงิน ขอครูก็ได้ครู ขออะไรต่อมิมะไรเทวดาก็ส่งมาให้ ถ้าอย่างนั้นเราคงจะแก้ปัญหาได้

เฉพาะตัวเลขความต้องการครูที่สำรวจเมื่อปีการศึกษา 2548 พบว่าโรงเรียนในสังกัด สพฐ.ขาดแคลนครูมากถึง 69,264 คน (ยังไม่รวมเจ้าหน้าที่ธุรการ การเงิน และพัสดุ อีกกว่า 30,000 คน) ถ้าต้องบรรจุครูเพิ่มให้เพียงพอตามเกณฑ์ข้างต้น รัฐบาลต้องเตรียมเฉพาะเงินเดือน (ไม่รวมเงินสวัสดิการต่างๆ) ใช้จ่ายให้ครูในปีแรกที่บรรจุประมาณ 6,000 ล้านบาท และต้องผูกพันค่าใช้จ่ายในปีงบประมาณต่อไปด้วย

สัดส่วนเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนของ สพฐ. ในปี 2549 ซึ่งสูงถึง 83.03% ของงบประมาณทั้งหมดอยู่แล้ว (งบประมาณทั้งหมดของ สพฐ. ในปี 2549 ประมาณ 143,735 ล้านบาท) ถ้าต้องบรรจุครูเพิ่มอีกก็จะทำให้สัดส่วนงบประมาณหมวดดังกล่าวสูงขึ้นไปอีก เงินงบประมาณของทั้งประเทศที่มีอยู่จำกัดก็จะบีบรัดให้ กระทรวงศึกษาฯต้องลดสัดส่วนงบประมาณเพื่อการพัฒนาในด้านอื่นๆ ของโรงเรียนลงไป โรงเรียนก็จะประสบปัญหาแบบเดิมๆ

คือไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ (ยกเว้นว่ารัฐบาลจะสามารถลดรายจ่ายของกระทรวงอื่นๆ ลงได้)

นอกจากประสบปัญหาขาดแคลนครู สื่อ อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สนามกีฬา และปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงๆ มาอย่างต่อเนื่องแล้ว โรงเรียนในสังกัด สพฐ.บางแห่งยังมีห้องเรียนเก่าๆ เกินความจำเป็น โดยเฉพาะ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จำนวนนักเรียนนับวันจะลดลง ต้องนำนักเรียนช่วงชั้นเดียวกันมาเรียนรวมกัน ห้องเรียนเก่าๆ หลายห้องจึงถูกว่างไว้ ไม่ถูกใช้ ถ้าจะจัดงบประมาณให้ไปก่อสร้างใหม่แทนห้องเรียนเก่า ห้องเรียนใหม่ก็คงถูกใช้ไม่คุ้มค่า (อันที่จริงไม่มีงบประมาณให้) ห้องเรียนเก่าๆ บางห้องของโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหลายจึงยังถูกใช้อยู่ต่อไป ทั้งๆ ที่ความปลอดภัยต่อตัวผู้เรียนก็มีไม่มาก

หลักในการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก

อดิษฐ์ โปธารามิก (2547 : 2-4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้บรรยาย พิเศษในการประชุมชี้แจงโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กแก่ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการนโยบายการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศ จำนวน 175 เขตการศึกษาทั่วประเทศเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2547 ที่โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ ดังนี้

แนวคิดและวิธีการในการพัฒนาและยกระดับโรงเรียนขนาดเล็ก

1. โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 10,800 โรงเรียนทั่วประเทศ เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้เด็กในชนบทยากจนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการศึกษาของชาติจะทิ้งให้ชนบท ไม่เคียบโตไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเร่งการพัฒนา ฉะนั้น ความเร็วของการเร่งการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กจึงต่างกับการพัฒนาโรงเรียนในเมืองที่จำเป็นต้องเร่งความเร็วมากขึ้น คำว่า “เร่ง” หมายถึง เร่งพัฒนาใน ทุกด้าน คือ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ งบประมาณ บุคลากร

2. กระบวนการยกระดับโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องใช้วิธีการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และกระบวนการต่าง ๆ เข้าไปพัฒนา เช่น การจัดวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ การจัดตั้งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อาทิ การจัดรถโมบายคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่เข้าไปช่วยสอนคอมพิวเตอร์แก่นักเรียน การหมุนเวียนครูเข้าไปสอน การจัดอบรมครูด้านภาษาอังกฤษ และ ICT ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเครือข่ายครูด้วยกันต่อไป

3. สภาพของโรงเรียนขนาดเล็กมีความแตกต่างกัน ดังนั้นไม่ควรตั้งกติกากำหนดการทำงานหรือคำสั่งที่ดันไม่ได้ แต่ควรให้ผู้บริหารโรงเรียนเสนอวิธีการพัฒนาการทำงานและความต้องการเข้ามา โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ควบคุมคุณภาพของครูและนักเรียน เช่น บางโรงเรียนใน ห้องเรียนเดียวมี 2 ชั้นเรียน แต่มีครูคนเดียวสอน ลักษณะเช่นนี้ต้องฟังครูผู้สอนว่าต้องการอะไร

4. นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กต้องมีคุณภาพดีขึ้นภายในสิ้นปีการศึกษา 2547 ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่หากการพัฒนายังไม่ได้ผลเหมือนเดิม และไม่เป็นที่พอใจ เป้าหมาย ก็จำเป็นต้องหาแนวทางตรวจสอบและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

แนวคิดและวิธีการพัฒนาการทำงานของหน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาและยกระดับ โรงเรียนขนาดเล็ก

1. ระดับกระทรวงศึกษาธิการ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทั้งแนวคิด และวิธีการทำงาน ซึ่งนโยบายสู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการทุกด้านจะมีความชัดเจนมากขึ้น ประกอบกับยุคสมัยนี้เป็นยุคที่ปฏิบัติจริง ๆ ไม่ใช่พูดอย่างเดียว ฉะนั้น กระบวนการ กติกาที่วางไว้จึงสามารถปรับเปลี่ยน ได้ตลอดเวลา วิธีการนี้จะทำให้ผู้ที่ตั้งใจทำงานจะมีความสุขในการทำงาน โดยไม่ทำให้ชีวิตยุ่งยากขึ้นด้วยวิธีการเหล่านี้ จะแยกบุคลากรที่ตั้งใจทำงานและไม่ตั้งใจ ทำงาน ได้อย่างชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ

2. ระดับ สพฐ. ควรหาแนวทางลดวิธีการหรืองานที่ไม่จำเป็นในการบริหารของโรงเรียนออกไป เช่น ทุกวันนี้มีการส่งหนังสือที่ประทับตรา “ด่วนที่สุด” ไปยังโรงเรียนจำนวนมาก แต่บางครั้งเมื่ออ่านหนังสือนำส่งดังกล่าวกลับไม่เห็นว่าเป็นเรื่องด่วนอะไรมากนัก จึงไม่ควรใช้คำว่าด่วนที่สุดพร่ำเพรื่อจนเกินไป ในขณะที่เดียวกันผู้ปฏิบัติงานต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ระดับ/ประเภทของเอกสารนำส่ง

3. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขตทั่วประเทศ จะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น จะเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายสู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการมากยิ่งขึ้น แม้กระบวนการบริหาร จัดการ โครงสร้างการปฏิรูปทางการศึกษาจะอยู่ในระหว่างดำเนินการ แต่กระบวนการจัดการเรียนการสอนรอไม่ได้ ทุกอย่างต้องดำเนินการต่อไป

คู่มือพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ฉบับ ดิเรก พรสีมา

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นปัญหาท้าทายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มาทุกยุคทุกสมัย แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ท่านใดแก้ปัญหาให้โรงเรียนขนาดเล็กได้สำเร็จ

ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทุ่มเทให้กับเรื่องดังกล่าว เนื่องจาก ศธ.เป็นกระทรวงใหญ่ และเกี่ยวข้องกับคนไทยทั่วประเทศ การตัดสินใจทำอะไรก็จะเป็นประเด็นให้สังคม โดยเฉพาะนักวิชาการนำมาพุดคุยกันได้ไม่จบสิ้น จึงไม่มีใครให้ความสนใจที่จะแก้ปัญหาให้โรงเรียนขนาดเล็กอย่างจริงจัง นำมาพูดให้เป็นข่าวแล้วก็ปล่อยให้หายไปกับสายลมและแสงแดด

อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้บริหารระดับสูง ไม่มีเวลาศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในภาพรวมของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างจริงจัง จึงแก้ปัญหาไม่ตรงประเด็น คือ พยายามแก้แล้วแต่ปัญหาก็ยังคงอยู่ หรือในบางกรณีกลับสร้างปัญหาให้กับผู้บริหารที่จะเข้ามารับช่วงบริหารต่อไปด้วย

ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวนมากขาดแคลนห้องเรียน ต้องสร้างอาคารเรียนชั่วคราวเป็นที่ให้นักเรียนได้เรียนหนังสือ อาคารเรียนชั่วคราวบางแห่งพอกันแคดได้แต่กันฝนไม่ได้ อาคารเรียนชั่วคราวของหลายแห่งที่เคยคิดกันในตอนก่อสร้างว่าจะใช้เพียงไม่กี่เดือนก็ปี แต่หลายปีผ่านไปรัฐบาลก็ไม่มียงบประมาณมาให้ ในที่สุดอาคารเรียนชั่วคราวจึงกลายเป็นอาคารเรียนถาวรไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ยังมีปัญหาอื่นๆ อีกมากมายที่โรงเรียนขนาดเล็กกำลังประสบอยู่ เป็นต้นว่า การบริหารงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวที่ได้รับตามจำนวนนักเรียน เช่น ระดับประถมศึกษา ถ้ามีนักเรียน 50 คน ก็จะได้รับงบประมาณดำเนินการทั้งปีเพียง 55,000 บาท หรือภาคเรียนละ 27,500 บาท จัดสรรเป็นงบเดินทางมาราชการกรุงเทพฯ หรือไปราชการต่างจังหวัดของครูหรือผู้บริหาร โรงเรียนเพียงไม่กี่ครั้งก็ไม่มียงบประมาณเหลือไว้ซื้อแปรงลบกระดาน น้ำดื่ม ไฟฟ้า โทรศัพท์ สื่อการเรียนการสอน หรือสำหรับพานักเรียนไปแข่งกีฬาของกลุ่มโรงเรียน หรือพานักเรียนไปแข่งขันตอบปัญหา และอื่นๆ ได้ โรงเรียนขนาดเล็กจึงไม่มียงบประมาณเพียงพอแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนขนาดเล็กนับวันจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองน้อยลงๆ ทุกวัน ผู้ปกครองที่พอจะดูแลบุตรหลานได้บ้างก็จะหาทางย้ายบุตรหลานของตนออกจากโรงเรียน

ขนาดเล็ก เพราะเห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่สอนบุตรหลานของตน ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย สอนตรงเวลา มีครูที่มีความเชี่ยวชาญทำการสอน เอาใจใส่ดูแลนักเรียนดีกว่า สภาพแวดล้อมเอื้อให้นักเรียนอยากเรียนรู้ได้มากกว่า ครูก็ตั้งใจและขยันเตรียมการสอนมากกว่า ประกอบกับเส้นทางคมนาคมก็สะดวกมากขึ้น มีถนนลาดยางเข้าถึงแทบทุกหมู่บ้าน มีมอเตอร์ไซค์รับจ้างหรือรถรับจ้างสองแถวระหว่างหมู่บ้านคอยให้บริการอย่างทั่วถึง ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยก็ย้ายบุตรหลานออกจาก โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน โรงเรียนขนาดเล็กจึงเพิ่มมากขึ้นทุกปีๆ

นอกจากนั้น ยังพบว่าตลอดระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา จำนวนเด็กเกิดใหม่ของประเทศเราลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบางแห่งมีเด็กในเขตพื้นที่บริการที่มีอายุที่จะต้องเข้าเรียนชั้น ป.1 เพียง 5-6 คน จากที่เคยรับในปีก่อนๆ ได้ถึง 30-40 คน

แต่ยังคงคิดจะ ضم โรงเรียนขนาดเล็กหรือเงิน โรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพต่อไปไหวหรือไม่ ยากยิ่งกว่าการเข็นครกขึ้นภูเขาหรือ ซึ่งผมเห็นว่าเราคงจะเลี้ยงโรงเรียนขนาดเล็กของเราให้โต ได้ลำบากมาก

เพื่อไม่เป็นการฝืนธรรมชาติมากเกินไป ผมเห็นว่าเราควรจะใช้มาตรการทางการบริหารงบประมาณเข้ามาแก้ไขการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก

จากการศึกษาระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับที่ตั้งเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละแห่ง ประชากรวัยเรียน ประชากรวัยเจริญพันธุ์ และเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านที่เป็นเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน จะพบว่าเราควรจะต้องเลือกพัฒนาโรงเรียนหลักจากที่มีอยู่เดิม 24,538 โรงเรียน เพียง 10,722 โรงเรียน ส่วนที่เหลือ 13,816 แห่ง ปล่อยให้ดำเนินการไปตามปกติ เราทุ่มงบประมาณพัฒนาโรงเรียน 10,722 แห่ง ให้พร้อมทุกๆ ด้าน พัฒนาครูให้เป็นเลิศ จัดหาครูให้เพียงพอ ครูคนใดประสงค์จะย้ายจากโรงเรียน 13,816 แห่ง ไปยังโรงเรียน 10,722 แห่ง ก็ดำเนินการให้ จัดหาสื่อการเรียนการสอนและงบประมาณให้โรงเรียน 10,722 แห่งให้เพียงพอ ให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้ ถ้านักเรียนจากโรงเรียน 13,816 แห่งคนใดประสงค์จะย้ายไปเรียนที่โรงเรียน 10,722 แห่งที่อยู่ใกล้เคียง เราก็ดำเนินการให้ พร้อมทั้งจัดรถโรงเรียนรับ-ส่งให้

ในระยะยาว ประมาณ 10-15 ปีข้างหน้า นักเรียนในโรงเรียน 13,816 แห่งน่าจะหมดไป ครูก็คงย้ายออกกันหมด โรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่เดิมจำนวน 24,538 แห่ง ก็จะกลายเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 10,722 แห่งขึ้นมาแทน โดยที่เราไม่ต้องประกาศยุบโรงเรียน 13,816 แห่งให้เป็นปัญหากับชาวบ้าน เพราะปัจจุบันเราก็มีโรงเรียนที่ไม่มีทั้งครูและนักเรียนอยู่กว่า 200

แห่งอยู่แล้ว และ โรงเรียน 10,722 แห่งที่พัฒนาขึ้นนี้จะรับผิดชอบดูแลนักเรียนประมาณ 3,216,842 คน หรือเฉลี่ยโรงเรียนละประมาณ 300 คน

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล เส้นทางคมนาคมลำบาก ตั้งอยู่บนเกาะ หรือภูเขาสูง โรงเรียนในพื้นที่พิเศษ แม้จะมีนักเรียนจำนวนเท่าใดเราก็ต้องคงไว้ และต้องนำสื่อการสอนทางไกลที่มีคุณภาพมาใช้กับ โรงเรียนกลุ่มหลังนี้ให้มากขึ้น

ทิศทางๆ เราคงจะใช้งบประมาณทั้งสิ้นประมาณ 200,000 ล้านบาท แยกเป็น 40,000 ล้านบาทในการพัฒนาโรงเรียน 7,802 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่เดิมให้พร้อมและทันสมัย ประมาณ 120,000 ล้านบาทเพื่อการจัดการโรงเรียนและการพัฒนาอาคารเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเรียนของโรงเรียน 10,722 แห่งให้มีความทันสมัยทัดเทียมโรงเรียนในประเทศมาเลเซีย (ถ้าให้ทันสมัยทัดเทียมโรงเรียนในประเทศสิงคโปร์ต้องใช้งบประมาณมากกว่านี้) ส่วนอีก 40,000 ล้านบาทใช้ไปเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสอน การบริหารของครูและผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา กรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และจัดหาสื่อประเภทวัสดุ เช่น การพัฒนาตำราเรียน การพัฒนาสื่อหลัก การพัฒนาแผนการสอนหลัก การจัดหาอุปกรณ์และสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาข้อทดสอบระดับชาติ การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เป็นต้น

แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายใต้การศึกษา โรงเรียนบ้านวังคูง

การกำหนดแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายใต้การศึกษา โรงเรียนบ้านวังคูง (โรงเรียนบ้านวังคูง. 2550 : 1-10) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการจัดการศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การดำเนินงานจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2551 โรงเรียนได้วางแผนการดำเนินงานสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทั้งบุคลากร กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม จัดให้มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการพร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนได้มีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน การที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับการบริหาร

งบประมาณประจำปี 2551 นั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการดำเนินการให้สนองนโยบาย โรงเรียนจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติงานนี้ขึ้น

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

1. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ
2. เร่งคุณภาพการศึกษาเน้นการใช้สื่อให้มากและให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกกลุ่มประสบการณ์
3. สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน พัฒนางานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสร้างเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
4. สนับสนุนนโยบายของรัฐ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม
5. สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองให้มี ประสิทธิภาพ คุณธรรม จริยธรรม
6. ปรับปรุง ตกแต่ง สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
7. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ (INTERNET) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้
8. จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้นในโรงเรียน นำนักเรียนศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง
9. สร้างนักเรียนให้มีความรู้ คู่ คุณธรรม มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม
10. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน แสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนและโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านวังลุง ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 179 บ้านวังทอง หมู่ที่ 19 ตำบลเขวาไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีที่ราชพัสดุทะเบียนที่ มค. 779 หมู่ที่ 19 บนทางหลวงชนบทหมายเลข มค 3023 (ระหว่างบ้านหินแห่ – บ้านหนองสระพัง) ตำบลเขวาไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีเนื้อที่ 19 ไร่ 68.4 ตารางวา

ปัจจุบัน โรงเรียนบ้านวังกุ้ง โรงเรียนมีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่
ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 ห้องเรียน มีนักเรียน 105 คน ชาย 51 คน
หญิง 54 คน จำนวนบุคลากร ครูทั้งหมด 7 คน ชาย 4 คน หญิง 3 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน
ลูกจ้างประจำ ตำแหน่งพนักงานบริการ 1 คน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาทางการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และบทบัญญัติ 10
ประการ พบว่าโรงเรียนบ้านวังกุ้ง มีสภาพทั่วไปดังนี้

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคม นักเรียนโรงเรียนบ้านวังกุ้งมีฐานะยากจนเป็นส่วนมาก
ผู้ปกครองนักเรียนให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้บ้างไม่มากนัก

2. สภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทั่วไป โรงเรียนบ้านวังกุ้ง มีห้องเรียน
อาคารเรียนเพียงพอเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน พื้นที่โรงเรียนมีขนาดพอ สมควร มีพื้นที่ป่า
ไม้ และจัดทำแปลงสาธิตและสร้างโรงฝึกอาชีพได้ โรงเรียนจึงได้พัฒนาปรับปรุงบริเวณ
ภายในให้เหมาะสม ปูถอกไม้ประดับไม้ร่มเงาให้ร่มรื่นต่อไป

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสอน การบริหาร ในด้านการเรียนโรงเรียนได้กำหนด
แนวทางการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
ประสานงานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียน ผลการเรียน
ของ นักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่ากำหนดทุกกลุ่มประสบการณ์ ด้านการบริหาร โรงเรียน มี
การพัฒนายกระดับของบุคลากรในด้านต่าง ๆ ให้มีความก้าวหน้า ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ
ของสังคม

4. พื้นที่ตั้งของโรงเรียนเป็นที่ป่าส่วนใหญ่และมีพื้นที่ทั้งหมด 19 ไร่ 68.4 ตารางวา ทาง
โรงเรียนได้วางแผนในการดูแลอาคารสถานที่ให้สะอาดและน่าอยู่ น่าชม โดยความร่วมมือ
ระหว่างโรงเรียน, บ้าน, วัด ในการพัฒนา

5. บุคลากรมีไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้จัดกิจกรรม
การเรียนรู้โดยใช้แนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยการบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

6. งบประมาณ ได้รับจัดสรรตามจำนวนนักเรียนทำให้ได้รับจัดสรรน้อยมาก ทาง
โรงเรียนแก้ไขโดยแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา

ระบบการบริหารงานในโรงเรียน

การบริหารงานวิชาการ

1. นโยบาย

- 1.1 เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกระดับชั้น
- 1.2 พัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.3 ส่งเสริมครูในเรื่องการผลิตและ การใช้สื่อการสอนทุกประเภท
- 1.4 พัฒนาค้นวิชาการให้เป็นแบบอย่างของชุมชน
- 1.5 ประสานงาน ร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนางานวิชาการ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
- 2.2 เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.3 มีสื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างเพียงพอและทันสมัย

3. เป้าหมาย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกชั้น เป็นดังนี้

- 3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 75%
- 3.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 70%
- 3.3 กลุ่มวิทยาศาสตร์ ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 70%
- 3.4 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 75%
- 3.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 80%
- 3.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 80%
- 3.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 80%
- 3.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 65%

การบริหารงานนุเคราะห์

1. นโยบาย

- 1.1 ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาและการปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพ

คุณธรรม จริยธรรม

- 1.2 สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ เป็นผู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. เป้าหมาย

บุคลากรทุกคนมีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม

การบริหารงานงบประมาณ

1. นโยบาย

1.1 บริหารงบประมาณให้โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ตามมาตรฐานการเงินและงบประมาณทั้ง 7 ด้าน ระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา

1.2 จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอนประจำห้องเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพียงพอ

2. วัตถุประสงค์

2.1 สามารถบริหารงบประมาณได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละงบประมาณที่วางไว้

2.2 สามารถบริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

2.3 เพื่อให้ครูสามารถใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนได้ตรงตามเนื้อหาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป้าหมาย

3.1 โรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน

3.2 ใช้งบประมาณได้คุ้มค่าตรงตามวัตถุประสงค์ของงบประมาณแต่ละประเภท

3.3 พัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานธุรการและการเงิน ให้มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติ สามารถดำเนินกิจการในโรงเรียนให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง

3.4 สามารถบริหารงบประมาณที่ได้รับจัดสรรได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายนโยบายที่กำหนด

การบริหารทั่วไป

1. นโยบาย

1.1 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนทุกวิชา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

1.3 ปรับปรุงตกแต่ง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

1.4 กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ให้นักเรียน ได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อหลักสูตร

2.2 เพื่อให้ให้นักเรียน ได้แสดงออกในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งก่อสร้าง อาคารเรียน อาคารประกอบ ให้พอเพียงกับความจำเป็น และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับการเรียนการสอน

2.3 เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ประสานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในเขตบริการ

3. เป้าหมาย

3.1 นักเรียนร้อยละ 90 เป็นอย่างน้อย มีพฤติกรรมแสดงออกในสิ่งที่พึงประสงค์

3.2 โรงเรียนมีสถานที่และอาคารเรียนสวยงามร่มรื่นน่าอยู่เหมาะสมเพียงพอ

3.3 โรงเรียนมีระบบ แสง เสียง ที่ใช้ได้ดีและเป็นมาตรฐานอย่างเพียงพอ

3.4 โรงเรียนมีห้องเรียน และห้องสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงพอ

3.5 ชุมชนและโรงเรียนร่วมกันพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้านมากขึ้น

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ในวันที่ 17 เดือน ธันวาคม พ.ศ 2550 ถึงวันที่ 19 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550 โดยหน่วยประเมิน บริษัท ทริปเปิลเอประเมินคุณภาพการศึกษา จำกัด

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองระดับประถมศึกษา

มาตรฐาน	ระดับคุณภาพ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน				
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์				✓
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี				✓
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา				✓
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์				✓
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร				✓
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง				✓
มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต				✓
ด้านครูผู้สอน				
มาตรฐานที่ 8 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ				✓
มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓

ตารางที่ 2 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับคุณภาพ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้บริหาร				
มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ				✓
มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา				✓
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			✓	
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้				✓
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา				✓

ตารางที่ 3 สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองระดับการศึกษาปฐมวัย

มาตรฐาน	ระดับคุณภาพ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ด้านผู้เรียน				
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์				✓
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี				✓
มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา				✓
มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์				✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

มาตรฐาน	ระดับคุณภาพ			
	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร				✓
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง				✓
มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต				✓
ด้านครูผู้สอน				
มาตรฐานที่ 8 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ				✓
มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓
ด้านผู้บริหาร				
มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ				✓
มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการ บริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุ เป้าหมายของการศึกษา				✓
มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			✓	
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่นมีสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้				✓
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา				✓

วิเคราะห์สถานศึกษาจากผลการประเมิน ปัจจัยภายในสถานศึกษา

จุดเด่นการศึกษาปฐมวัย

ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนปฐมวัยส่วนมากสนใจและร่วมกิจกรรมออกกำลังกายและกิจกรรมการเล่นวิธีใหม่ๆ ร้องเพลงเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง ร่วมกิจกรรมศิลปะ ระบายสี แจ่มใส มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้อื่น ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว สนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน มีทักษะมิติสัมพันธ์ การกะประมาณ การเชื่อมโยง การใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก การสื่อสาร มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความประหยัด รู้คุณค่าของเงิน

ด้านครู

ครูปฐมวัยมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มุ่งมั่นอุทิศตนในการสอน พัฒนาผู้เรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิการศึกษา สอนด้วยความถนัด พัฒนาดนเองอยู่เสมอ ทำหน้าที่การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้คิด ได้ปฏิบัติ ใฝ่แก้ปัญหา ได้ปรับปรุงตนเอง ดำเนินการประเมินพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง

ด้านผู้บริหาร

สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ห้องเรียนอยู่เป็นเอกเทศ ไม่มีเสียงรบกวนจากชั้นอื่นๆ มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสวนป่า สวนหย่อม ไม้ประดับที่ร่มรื่น เอื้อต่อการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์นอกห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

จุดควรพัฒนาการศึกษาปฐมวัย

ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนปฐมวัยบางส่วนขาดการได้รับการพัฒนาให้สามารถบอกวิธีแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การแบ่งปันการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการทำงานตามลำดับขั้นตอน

ด้านครู

สถานศึกษามีครูไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด ครูขาดการนำผลการประเมินไปวางแผนพัฒนาผู้เรียนร่วมกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังขาดความสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ด้านผู้บริหาร

สถานศึกษาขาดสื่อที่หลากหลายและเหมาะสมต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เนื่องจากขาดตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน

จุดเด่นการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นคนดีและมีความสุข กล่าวคือมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัยความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ ความประหมัดและการบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขนิสัย สุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานเป็นทีม และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและเป็นคนเก่ง โดยผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับดีและดีมาก

ด้านครู

ครูทุกคนมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และชุมชน มีความมุ่งมั่นอุทิศตนในการพัฒนาผู้เรียน ครูทุกคนมีความสามารถทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีความสามารถบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่การสอนและการปฏิบัติหน้าที่พิเศษ ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิผล

ด้านผู้บริหาร

สถานศึกษามีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน โดยจัดเป็นศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการรวบรวมสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียง มีทั้งเครื่องมือจับสัควัน้ำ สัควับก เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องดนตรี เครื่องเล่นของใช้ มีจำนวนมากจัดเป็นรั้วรอบขอบชิดในเนื้อที่ประมาณ 50 ตารางวาที่มุมรั้วด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ เป็นการดำเนินการตามข้อเสนอแนะจากการประเมินภายนอกรอบแรก

จุดควรพัฒนาการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนยังขาดการได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้ห้องสมุด ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าช่วงชั้นที่ 1 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถค้นคว้าหาความรู้จาก

อินเทอร์เน็ต ยังขาดการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้านศิลปะ คนตรีและนาฏศิลป์ อย่างเต็มตามหลักสูตร

ด้านครู

ครูบางส่วนยังขาดความสามารถในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการออกแบบการสอนให้หลากหลาย จัดกิจกรรมแบบโครงงานปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าให้แก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ ยังขาดการนำผลการประเมินมาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนและขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ หรือนำผลไปพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

ด้านผู้บริหาร

แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดยังขาดความพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้เรียน มีสภาพที่ยังขาดความพร้อมทั้งด้านหนังสือ สิ่งอำนวยความสะดวกในห้อง การบริหารและบรรยากาศในห้อง ที่จะกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าไปใช้บริการ สถานศึกษาขาดการส่งเสริมสุนทรียภาพ ด้านศิลปะ คนตรีและนาฏศิลป์ นอกจากนี้ยังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเข้มข้น และนำผลไปพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

วิเคราะห์สถานศึกษาจากผลการประเมิน

ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา

โอกาส

สถานศึกษามีชุมชนที่เข้มแข็ง ฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ปลูกผักสวนครัว ทำไร่ อ้อย เลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงวัว) มีที่ดินทำการเกษตรมาก และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจักสาน ทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น แคน พิณ การทำโพนฆ้องสำหรับวงหลังคาศาลาพักร้อน ที่พักผ่อน ขาสมุนไพร เป็นต้น เป็นชุมชนที่มีความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รวมทั้งสถานศึกษา ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ประกอบกิจกรรมการเกษตรหมุนเวียนตลอดปี

อุปสรรค

ประชากรในชุมชนบางส่วนแต่เป็นส่วนน้อยที่ย้ายมาตั้งหลักฐานประกอบอาชีพว่างงานในบางฤดู มีรายได้ต่ำ เกิดการอพยพแรงงานไปทำงานต่างจังหวัดทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดการให้ความสนับสนุนบุตรหลาน บางครั้งพาเด็กในปกครองไปอยู่ด้วยหรือฝาก

ไว้ในความดูแลของปู่ย่าตายาย นอกจากนั้นยังมีวัยรุ่นต่างหมู่บ้านมาทะเลาะวิวาทกันในงานประเพณีที่มีมหรสพตอนกลางคืน บางโอกาสแก้ปัญหาด้วยการให้แสดงตอนกลางวัน แต่ยังมี การทะเลาะวิวาท เจ้าหน้าที่ปกครองภายในหมู่บ้านต้องกำกับดูแลเป็นพิเศษ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีสำหรับนักเรียน

วิธีการดำเนินการประกันคุณภาพ โรงเรียนบ้านวังกุง

การเตรียมการ

1. เตรียมความพร้อมบุคลากร
  - 1.1 สร้างความตระหนัก
  - 1.2 พัฒนาความรู้และทักษะ
2. แต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

การดำเนินการ

1. วางแผนการปฏิบัติงาน(P)
  - 1.1 กำหนดเป้าหมาย
  - 1.2 จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย
  - 1.3 แนวทางการดำเนินงาน
  - 1.4 กำหนดระยะเวลา
  - 1.5 กำหนดงบประมาณ
  - 1.6 กำหนดผู้รับผิดชอบ
2. การปฏิบัติตามแผน(D)
  - 2.1 ส่งเสริมและสนับสนุน
  - 2.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก
  - 2.3 กำกับ ติดตาม
  - 2.4 ให้การนิเทศ
3. การตรวจสอบประเมินผล (C)
  - 3.1 จัดวางกรอบการประเมิน
  - 3.2 จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ
  - 3.3 จัดเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.4 วิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 แปลความข้อมูล
- 3.6 การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน
- 4. การปรับปรุงงาน (A)
  - 4.1 ปรับปรุงการปฏิบัติงาน
  - 4.2 วางแผนในระยะต่อไป
  - 4.3 จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ

การรายงาน

จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี

1. รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน
2. วิเคราะห์ตามมาตรฐาน
3. เขียนรายงาน

แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านวังคู มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- 1.1 ดำเนินการตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ
- 1.2 โรงเรียนจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม หน้าเสาธง และวันสุดสัปดาห์
- 1.3 โรงเรียนจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม โครงการเข้าค่ายพุทธบุตร
- 1.4 โรงเรียนจัดโครงการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรม บันทึกความดี ยกย่องผู้เก็บสิ่งของได้ การออมทรัพย์บำเพ็ญประโยชน์ พี่ช่วยน้องหรือเพื่อนช่วยเพื่อน
- 1.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
- 1.6 โรงเรียนจัดโครงการวันสำคัญ ประกอบด้วย วันไหว้ครู วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันเด็ก
- 1.7 โรงเรียนจัดโครงการอบรมมารยาทไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขภาพดี สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

2.1 โรงเรียนจัดโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม ตรวจผมหลิบประจำวัน กิจกรรม 5 ส รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก ตรวจสอบสุขภาพใหญ่ประจำภาคเรียน

2.2 โรงเรียนจัดโครงการสนทนาศิษย์อุทิศ ประกอบด้วยกิจกรรม คัดกรองนักเรียน เชื่อมบ้าน ประชุมผู้ปกครอง

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

3.1 โรงเรียนจัดโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

3.2 โรงเรียนจัดโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วยกิจกรรม การประกวดมารยาทไทย เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญของชุมชน ทำบุญตักบาตรโรงเรียน

3.3 โรงเรียนกำหนดการแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองทุกวันศุกร์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

4.1 โรงเรียนจัดโครงการเรียนรู้ด้วยโครงงาน สาระวิทยาศาสตร์ สาระภาษาไทย สาระคณิตศาสตร์ และสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

4.2 โรงเรียนจัดโครงการประกวดเพิ่มพัฒนางานของผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินจากครู ผู้ปกครองและเพื่อน

4.3 โรงเรียนจัดโครงการวันวิชาการ วันวิทยาศาสตร์ วันภาษาไทย วันสุนทรภู่

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

5.1 โรงเรียนจัดโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระ

5.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6.1 โรงเรียนจัดโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วยกิจกรรม บันทึกรการอ่าน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษวันละคำ ทายปัญหาประจำวัน ข่าวประจำวัน

6.2 โรงเรียนจัดโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

6.3 โรงเรียนจัดโครงการทัศนศึกษาและการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

7.1 โรงเรียนจัดโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน

7.2 โรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าโรงเรียน

7.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมอาหารกลางวัน ปลูกพืชผักสวนครัว

7.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ถูกเลือก
บุคลากร กิจกรรมกลุ่มสืบบริการ

7.5 โรงเรียนจัดโครงการแข่งขันกีฬาภายใน

มาตรฐานการศึกษาด้านครู

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

8.1 โรงเรียนจัดโครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ

8.2 โรงเรียนจัดให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 20 ชั่วโมง

8.3 โรงเรียนนำผลงานของครูจัดแสดงและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

8.4 โรงเรียนจัดโครงการนิเทศการศึกษา

8.5 โรงเรียนเชิญครูแกนนำ ครูต้นแบบต่างโรงเรียน ผู้ร่วมนิเทศการศึกษา

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.1 โรงเรียนจัดโครงการจัดทำแผนการเรียนรู้

9.2 โรงเรียนจัดโครงการปฏิรูปการศึกษา

9.3 โรงเรียนจัดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9.4 ครูจัดการเรียนการสอนแบบ โครงงาน

มาตรฐานการศึกษาด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

10.1 ผู้บริหารสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

10.2 ผู้บริหารเข้ารับการอบรมสัมมนา อย่างน้อยปีการศึกษาละ 30 ชั่วโมง

10.3 ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของชุมชน

10.4 ผู้บริหารมีผลงานทางวิชาการอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ผลงาน

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ
ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

การศึกษาระดับปฐมวัย

1. ควรจัดให้ผู้เรียนปฐมวัยได้ศึกษานอกสถานที่ ใกล้โรงเรียน เช่น วัด สถานีอนามัย ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล แหล่งเรียนรู้ต่างๆ หนังสืออ่านเล่นสำหรับเด็ก เช่น การ์ตูน หนังสือภาพที่สวยงาม และได้เรียนจากสื่อคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
2. ควรจัดให้มีการระดมความคิดร่วมกับผู้ปกครองปฐมวัยเพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียนปฐมวัยให้ชัดเจน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาการของผู้เรียน
3. สถานศึกษาควรจัดสื่อประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การขาดสื่อหรือมีสื่อที่ไม่เหมาะสมคือขาดตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน จึงควรจัดสื่อให้หลากหลาย ทั้งที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น และจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม ครูควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัย ความพร้อมและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือของแต่ละกิจกรรม

การศึกษาระดับประถมศึกษา

1. ควรให้แรงเสริมและจูงใจให้ผู้เรียนเข้าใช้ห้องสมุด ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เช่น วารสาร หนังสือ อ่านเล่น การ์ตูน หนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนหนังสือสำหรับค้นคว้าในกลุ่มสาระต่างๆ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนได้บันทึกการอ่านทุกคนและนำเสนอรายงานด้วยวาจา ครูควรตรวจบันทึกการอ่านและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ
2. จัดโครงการอบรมพัฒนาครู มุ่งเน้นการออกแบบเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มีการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนอย่างชัดเจน ครูควรได้รับการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
3. ครูควรได้รับการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่ผู้เรียนเข้าใช้ศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ควรจัดหาหนังสือเพิ่มเติมทุกประเภท จัดสถานที่สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องสมุดให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ที่นั่งอ่านหนังสือให้เหมาะสม จัดระบบการใช้และการบริการที่ดี นอกจากนี้ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน
4. สถานศึกษาควรใช้กระบวนการนิเทศอย่างกัลยาณมิตร และดำเนินการแบบมีส่วนร่วมจากคณะครูทุกคน ทั้งนี้อาจพิจารณาเชิญครูต้นแบบ ครูแกนนำจากต่างโรงเรียนหรือศึกษานิเทศก์ ผู้รู้ เข้าร่วมนิเทศนำผลไปสู่การพัฒนาศักยภาพของครูและการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

นวัตกรรมและสิ่งตีเด่น รวมทั้งการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา

สถานศึกษาเข้าร่วมโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม คือ การเขียนสะกดคำ ทำแบบฝึกหัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมตีเด่นด้วยกิจกรรม 5 ส โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เปลญวนชวนฝัน การจัดทำโพยผ้าคา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาในอนาคต

1. สถานศึกษามีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลายและได้ดำเนินการจัดทำเปลญวนชวนฝัน โพยผ้าคาควรดำเนินการต่อไปให้ก้าวหน้าและยั่งยืน และมีภูมิปัญญาด้านสมุนไพร สามารถดำเนินการทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีคุณภาพและใช้เพื่อการเรียนรู้ รวมทั้งฝึกทักษะด้านอาชีพต่อไปในอนาคต

2. ชุมชนรอบๆ บริเวณสถานศึกษา มีความเข้มแข็ง เศรษฐกิจมั่นคง สามารถจัดให้มีเครือข่ายชมรมผู้ปกครอง ครูและชมรมศิษย์เก่าให้เป็นรูปธรรมที่เด่นชัด เพื่อจะได้มีเจ้าภาพช่วยพัฒนาสถานศึกษาด้านสื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และส่วนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีต่อไป

3. สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้คิด ได้ปฏิบัติ ได้แก้ปัญหาและปรับปรุงตนเองอยู่แล้ว เช่น โครงการ ใบบาง เล่าเรื่องจากภาพ รายงานข่าวประจำวัน ตอบปัญหาหน้าเสาธงกิจกรรมการแสดงอื่นๆ สถานศึกษาสามารถดำเนินการต่อไปให้มีความโดดเด่นและเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนอ่านบทความจากหนังสือพิมพ์หรืออ่านจากหนังสือภาษาไทยประจำชั้น ผ่านเครื่องขยายเสียง หลังรับประทานอาหารกลางวัน จะทำให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการเป็นอย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550 : 60-71) ได้ศึกษาประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าสูง 3 อันดับ คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัญหาการ

ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “น้อย” เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้าน ที่มีค่าสูง 3 อันดับ คือ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตรฐาน การศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

กิตติมศักดิ์ มณีจันทร์ (2550 : 136-139) ได้ศึกษาการศึกษาแนวทางการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายใน : กรณีศึกษา โรงเรียน บ้านหนองบัวโขม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่ามาตรฐานด้านผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและก่านิยม ที่พึงประสงค์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักประหยัด ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มาตรฐานผู้เรียนด้าน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับต่ำไม่เป็นที่พอใจของผู้มีส่วน ใด เสีย มาตรฐานด้านการเรียนการสอนของครูพบการจัดทำหลักสูตรของ โรงเรียนในระยะที่ผ่านมา เป็นการคัดลอกมาจากที่อื่น ไม่ได้สร้างหลักสูตรด้วยตนเอง ครูมีครบตามเกณฑ์แต่มีชั่วโมง สอนมากสัปดาห์ละ 25-30 ชั่วโมง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ยึดแผนการเรียนรู้ที่ ทำไว้ ขาดการนำสื่อเทคโนโลยีแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามา ช่วยในการจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ใช้การวัดผลประเมินผลจากหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ขาดเครื่องมือในการวัดและไม่ได้นำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการ เรียนการสอน ขาดการส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ครูไม่ได้นำปัญหาที่พบมาทำการ วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการย้ายบ่อย ไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่โรงเรียนมีการ จัดทำข้อมูลสารสนเทศแต่ไม่เป็นระบบ ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนและชุมชนขาดความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

ด้านความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย พบว่า มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้มีส่วนได้เสียมีความต้องการให้มีครูและบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มในสาขาวิชาที่ขาดแคลน และให้ครูสอนตรงตามสาขาวิชาเอกที่จบมา ให้ครูเพิ่มเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย มีการ นำสื่อเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ครูได้รับการ

พัฒนาความรู้ในเรื่องหลักสูตร เทคนิคการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการทำวิจัยในชั้นเรียน มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา ผู้มีส่วนได้เสียมีความต้องการให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร มีเวลาอยู่โรงเรียนเพิ่มขึ้น มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมีส่วนได้เสีย มีความต้องการให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน หมั่นแสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และแก้ไขปัญหาคด้วยตนเองได้ มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้เสียมีความต้องการให้โรงเรียนและชุมชนมีความร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น ผลการศึกษา ดังนี้

1. โรงเรียนจัดกิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ การประกวดมารยาทไทย อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน
2. จัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนการใช้เทคโนโลยีการวัดผลประเมินผลและการทำวิจัยในชั้นเรียน
3. โรงเรียนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน
4. ผู้บริหารมีเวลาอยู่โรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหาร
5. ศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานแล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
6. โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันในการทำงานมีการร่วมประชุมพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

สำนัก ผดุงชนม์ (2549 : 117-121) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านการบริหาร ของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิพบว่า สภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้าน ภาวะผู้นำ ด้านการจัดองค์การ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 นั้น สภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมคือ ผู้บริหารต้องมี ภาวะผู้นำและสามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาครู นักเรียนให้มีความรู้ ทันต่อ เหตุการณ์ปัจจุบัน สนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ให้

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญในการพัฒนาครู โดยเร่งด่วน

สมาน เพชรนาหวา (2549 : 84-95) ได้ศึกษาคำเนิการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่าดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านระบบบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก” ส่วนด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษา ด้านการผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

พรพิมล จันทร์ศรี (2548 : 97-100) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานที่ 22 ปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ อันดับสุดท้ายคือ การรู้จุดหมายของหลักสูตรและจุดหมายการจัดการศึกษา และปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดทักษะกระบวนการทางภาษาไทย มาตรฐานที่ 24 ปัญหามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาขาดแคลนจำนวนครู ตามเกณฑ์ภาระงานสอน รองลงมาคือ ได้รับการพัฒนาในรายวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง / ปี อันดับสุดท้าย คือ การสอนตรงกับความถนัดของตนเอง สำหรับรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 คือ มาตรฐานที่ 22 การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาคุณภาพให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ จึงต้องมีกระบวนการตามแนวคิด หลักบริหาร โดยจะต้องมีกระบวนการวางแผน (Plan) ทำตามแผน (Do) ตรวจสอบประเมินผล (Check) พัฒนาปรับปรุง อยู่เสมอ (Act) เป็นกระบวนการครบวงจร และร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยจะต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 24 การจัดการศึกษาต้องสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการบูรณาการ จึงต้องมีกระบวนการตามแนวคิดหลักบริหาร โดยจะต้องมีกระบวนการวางแผน (Plan) ทำตามแผน (Do) ตรวจสอบประเมินผล (Check) พัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (Act) เป็นกระบวนการครบวงจร โดยโรงเรียนที่ขาดแคลนครูต้องมีการบูรณาการรวมชั้นเรียน และ

วิชาเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกัน ต้องมีการทำงานเป็นทีม ครูต้องส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามสภาพจริง และต้องนำผลที่ได้มาพัฒนาการเรียนอย่างหลากหลาย

บุญวรรณ มณีเนตร (2547 : 138-142) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ในด้านแนวทางการดำเนินงาน ตามขั้นตอนการดำเนินงานทั้ง 8 ขั้นประกอบด้วย 1. การจัดระบบบริหารและ สารสนเทศ 2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษา 6. การประเมินคุณภาพการศึกษา 7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8. การ ผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน ในด้านปัญหา การดำเนินการทั้ง 8 ขั้นตอน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย , ด้านการเปรียบเทียบสภาพการ ดำเนินงานพบว่า วุฒิกิจการศึกษของผู้บริหารต่างกัน จะมีการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาภายในต่างกันส่วนขนาดโรงเรียนต่างกัน ประสบการณ์ต่างกัน มีการดำเนินงานไม่ ต่างกันกรุงเทพมหานคร

วิรัช หุสทิน (2546 : 156-163) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับ กระบวนการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดยะลา พบว่าระดับการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในจังหวัดยะลา ตามทัศนคติของอาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

นภาพร จูทอง (2546 : 129-236) ได้ศึกษาคำเนิการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน วิเชียรชม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า

1. การเตรียมการก่อนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การ เตรียมความพร้อมของบุคลากรใน โรงเรียนให้มีความตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญ และมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษา

2. คำเนิการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของโรงเรียนวิเชียรชม ประกอบด้วย การแต่งตั้งกรรมการ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลทั้งระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน วิเคราะห์ ตามรายละเอียดของมาตรฐานและตัวชี้วัด นำไปสู่การประชุมหาทางแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการจัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษา

จตุพร ขวัญแก้ว (2546 : 172-181) ได้ศึกษาการดำเนินการประเมินคุณภาพการบริหาร การศึกษาคตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครู และผู้บริหารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า

1. การดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณภาพการศึกษาและ ด้านประสิทธิภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านโอกาสทางการศึกษาและความปลอดภัยนักเรียนอยู่ในระดับมาก
2. ครูและผู้บริหารที่ตำแหน่งแตกต่างกันมีการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษา ของโรงเรียนทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. ครูและผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนที่มีขนาด ต่างกัน มีการดำเนินการทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานคือ ควรเปิดโอกาสให้เด็กค่อย โอกาส ได้เรียน โดยเท่าเทียมกันควรจัดทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ยากจนเรียนจนจบหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นควรมีการประเมิน และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่นักเรียนทุก ๆ ด้าน

สิริรักษ์ รัชชานติ (2545 : 135-142) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ ประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่าสภาพ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา มีการดำเนินการอยู่ ในระดับน้อยถึงปานกลาง เรียนลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผน การ ปฏิบัติการด้านการดำเนินการตามแผน ด้านเตรียมการ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง งาน ด้านการตรวจสอบและประเมินผลและด้านการรายงาน

ประสพสุข ทิพย์แก้ว (2545 : 155-159) ได้ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐาน การบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน ทั้ง 5 มาตรฐาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐานมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามนี้ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัด กิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความ

ร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

2. สภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการและปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ ด้านการแก้ไข และด้านการตรวจสอบ

3. ความต้องการในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ คือ ด้านการแก้ไข ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผน และด้านการตรวจสอบ

สมพล จันทร์แดง (2545 : 144-152) จากการศึกษาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเตรียมการ ด้านรายงานมีการดำเนินการอยู่ในระดับ “มาก”

2. สภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในผลการวิจัยพบว่า ทั้งในภาพรวม และรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” ปัญหาการปฏิบัติการควบคุมคุณภาพการศึกษาเมื่ออยู่ในระดับ “น้อย” ปัญหาที่สำคัญคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านที่น่าสนใจ คือด้านการดำเนินการเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในไว้ว่าโรงเรียนควรสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีมให้แก่บุคลากร ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ควรมีการจัดทำระบบข้อมูล เอกสาร ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการประเมินและตรวจสอบ และควรกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน

เสาวลักษณ์ จงเจตจำนง (2545 : 156-160) ได้ศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของคณะกรรมการ โรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

1. ความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของคณะกรรมการการ โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเมื่อทำการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระ พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนไม่แตกต่างกันตามตัวแปร ประสบการณ์การทำงาน การได้รับการอบรม ขนาดโรงเรียน และทัศนคติต่องานในขณะที่ตัวแปร การรับรู้ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และการสนับสนุนจาก โรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนยังขาดความชัดเจนคอบทบาทหน้าที่ของตน ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมประชุมและปฏิบัติงาน เนื่องจากติดภารกิจและต้องประกอบอาชีพ นอกจากนี้คณะกรรมการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถในทุก ๆ เรื่อง

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ โรงเรียนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านข้อมูล ข่าวสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการ โรงเรียนให้สูงขึ้น

อุดร ดงกันกง (2543 : 94-98) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า การปฏิบัติงานในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานการบริหาร โรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทุกงาน ในงานการจัดการศึกษา งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และการบริการทาง การศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

คาราเพโตรวิก แสตตนนิสตาฟ (Karapetrovic., S. 1999 : abstract) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษา การประกันคุณภาพในระบบมหาวิทยาลัย (ISO 90001) กล่าวถึง การประกันคุณภาพในระบบมหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาที่ให้ความเชื่อมั่นว่านักศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนด รายละเอียดการศึกษาหาความรู้ใหม่ที่เกิดจากการค้นคว้า พบว่ารูปแบบของระบบคุณภาพ และระบบมหาวิทยาลัยเป็นการพัฒนาและผสมผสานในเรื่อง การประกันคุณภาพและระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและระบบการจัดการอื่น ๆ ใน

การควบคุมคุณภาพการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้รับความช่วยเหลือโดยใช้วิธีควบคุมด้านสถิติหลายรูปแบบกำหนดประเมินข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไข โดยการส่งเสริมให้ทำการศึกษาเป็นรายกรณี (Case study) ผลผลิตนักศึกษาที่ได้คุณภาพของมหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาในโครงการวิเคราะห์แก้ไขตามลำดับขั้น ลักษณะพิเศษนี้ให้การติดตาม ควบคุมพัฒนาการศึกษาเป็นรายกรณี

แพทริเซีย (อ้างถึงในสมชาย ใจเที่ยง. 2545 : 46) ที่ได้ทำการศึกษากการประเมินการก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย จากผลการวิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นชัดเจน ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงจากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการประเมิน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตนซึ่งต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผลและกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงในการประกันคุณภาพการศึกษาจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษาจึงเกิดการพัฒนาย่างชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสให้ความสำคัญ และเชื่อกับการใช้ข้อสอบภายนอก โรงเรียนมีการควบคุมจากส่วนกลางในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา นำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลียมีการ นำเอาระบบการประเมินผล โดยการใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาขั้นสูงต่อไป

บรูคส์ (Brooks. 1999 : 946) ทำการศึกษาการประกันคุณภาพและการส่งเสริมกระบวนการวางแผนทางการศึกษาพิเศษ แก่นักเรียนในรัฐอิลลินอยส์ พบว่า การศึกษาทดสอบวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพ และการส่งเสริมกระบวนการวางแผนทางการศึกษาพิเศษ แก่นักเรียนในรัฐอิลลินอยส์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมแผนงานเป็นรูปแบบพิเศษของนักเรียน เพื่อให้ได้ผลด้านการประกันคุณภาพ และส่งเสริมกระบวนการในการวางแผน

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีการดำเนินงานตามกระบวนการและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ในประเด็นต่าง ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การ

พัฒนาปรับปรุงมาตรฐาน และการเตรียมการประเมินจากองค์กรภายนอก ซึ่งผลการวิจัย พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกันตามขนาดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความไม่แตกต่างกัน โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็กมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ งบประมาณไม่เพียงพอ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย สภาพการจัดการการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมเนียมโรงเรียน ระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมิน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพนักเรียน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมี โปรแกรมการเรียนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศแก่นักเรียน ด้านกระบวนการ ให้ครูปฏิบัติการสอนจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอนที่แน่นกระบวนการเรียนรู้ ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานนิเทศภายในและมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร ด้านปัจจัยโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เน้นการจัดการบุคลากร จัดให้บุคลากรได้มีโอกาสเป็นผู้นำตามโอกาสอันควร ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำและสร้างความรักความสามัคคีของบุคลากรในสถานศึกษา